

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju programa podrške za nadzor svemira i utvrđivanje lokacije”

COM(2013) 107 final – 2013/0064 (COD)

(2013/C 327/08)

Izvjestitelj: **g. IOZIA**

Dana 14. ožujka 2013. Europski parlament i dana 20. ožujka 2013. Vijeće, sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća koji uspostavlja program podrške za nadzor svemira i utvrđivanje lokacije.

COM(2013) 107 final – 2013/0064 (COD).

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje dana 27. lipnja 2013.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na 491. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. srpnja 2013. (sastanak od 10. srpnja), s 165 glasova za, 1 protiv i 7 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) priznaje važnost opskrbe Europe autonomnim sustavom za nadzor svemira u cilju zaštite vlastitih svemirskih infrastruktura i lansiranja u svemir te pozdravlja inicijativu Komisije koja po prvi puta skreće pozornost na ovo pitanje i predlaže rješenja za pokretanje procesa suradnje i integracije u ovome području unutar Europske unije.

1.2 EGSO podržava ideju Komisije da bi države članice trebale podnijeti praktične prijedloge Komisiji na odobrenje u slučajevima kada se, u očitome interesu Europe, postižu kvaliteta i brojnost predviđenih informacija te s ciljem razmjene saznanja u metodi i sposobnosti analize podataka.

1.3 EGSO je svjestan poteškoća u pronalaženju rješenja koja bi bila prihvatljiva svim državama članicama i smatra da je prijedlog Komisije prvi i važan korak prema ambicioznijim ciljevima u zajedničkom radu. Činjenica da su u ovaj program uključeni snažni vojni interesi stvaranje zajedničke infrastrukture čini kompleksnim pitanjem, čijem se što skorijem ostvarenju EGSO nada, počevši upravo s ovom inicijativom. U svakome slučaju, pozitivno je stvaranje temelja za ovu suradnju između civila i vojske, koju bi trebalo podijeliti s Europskom obrambenom agencijom (ESA) i Općom upravom za upravljanje krizom i planiranje.

1.4 EGSO smatra da je od prioritete važnosti upotrijebiti financijska sredstva predviđena za aktivnosti programa za nadzor svemira i utvrđivanje lokacije u cilju stvaranja prvoga temelja za neovisni kapacitet Europe u koji bi se mogli djelomično prenijeti kapaciteti koji se koriste u ministarstvima

obrane država članica. To bi se trebalo ostvariti korištenjem optičkih teleskopa koji su već u uporabi u Europi (na Kanarskim otocima) i uspostavom barem jednoga europskog radara jednakog onima kojima se koriste obrambene strukture. Na taj bi se način dobio osjećaj dugoročnog ulaganja pri kojem bi se novi kapaciteti i kompetencije prenijeli u civilni sektor u svrhu poboljšanja životne kvalitete europskih građana.

1.5 EGSO smatra da je za 7 godina, koliko je predviđeno za provedbu ovoga programa, nužno uspostaviti specifične odredbe za razinu usluga koje nacionalni partneri očekuju, u smislu količine podataka, njihovih vrste, učestalosti, kvalitete i dostupnosti kako bi se osigurali potrebni instrumenti za ocjenu usluga, kao što je slučaj s istraživačkim programima Sedmog okvirnog programa u kojima su ova mjerila jasna i usuglašena.

1.6 EGSO preporuča da kriteriji za pristup programu budu otvoreni i da se to izričito navede u tekstu članka 7. stavka 1. točke (a). Od ključne je važnosti dozvola pristupa programu ne samo državama koje već posjeduju neovisne kapacitete (kao što su Francuska, Njemačka i Ujedinjena Kraljevina), nego i onima koje imaju mogućnost davanja na raspolaganje kompetencija za obradu podataka. S time u vidu potrebno je promijeniti predloženi tekst.

1.7 EGSO upozorava da ukupna aktivnost nadzora poznata kao svijest o situaciji u svemiru (*Space Situational Awareness*) uključuje ne samo nadzor svemira i utvrđivanje lokacije (*Space Surveillance and Tracking*), nego i svemirske meteorološke pojave (*Space Weather*) koje se odnose na magnetsku aktivnost Sunca te praćenje objekata u blizini Zemlje (*Near Earth Objects, NEO*).

1.8 U konkretnome smislu, budući da je priznato da je opasnost od Sunčeve aktivnosti za svemirsku infrastrukturu barem jednaka utjecaju osobito intenzivnih pojava, ako ne i veća, EGSO smatra da je ova dva elementa potrebno istodobno pratiti i stoga poziva Komisiju da uspostavi sveobuhvatni i integrirani okvir za višestruke vidove obrane svemirske infrastrukture, osobito u suradnji s Europskom svemirskom agencijom, koja je već aktivno uključena u program zaštite od sunčevog zračenja. U zaključcima konferencije o svemiru i o sigurnosti održane u Madridu 10. i 11. ožujka 2011., koja se spominje u ocjeni učinka, jasno se određuje put jačanja suradnje u ovome području među svim zainteresiranim sudionicima, osobito s EU-om, ESA-om i državama članicama.

1.9 EGSO je suglasan s prijedlogom Komisije o jačanju suradnje s SAD-om i drugim državama zainteresiranim za zajednički projekt zaštite svemirske infrastrukture koji bi omogućio izbjegavanje opasnih sudara, ponekad katastrofalnih razmjera, čak i s objektima male veličine koji su, svedeno. u stanju onemogućiti djelovanje satelita koji je skup i nužan za ljudske aktivnosti.

2. Dokument Komisije

2.1 Komunikacija kojom se ovo mišljenje bavi predlaže ustroj novog europskog programa za nadzor svemira i utvrđivanje lokacije objekata u Zemljinoj orbiti pod nazivom Nadzor svemira i utvrđivanje lokacije (*Space Surveillance and Tracking, SST*).

2.2 Taj je program osmišljen kao odgovor na potrebe za zaštitom europske svemirske infrastrukture, osobito one povezane s programima Galileo i Copernicus/GMES, no također i europskih lansiranja od rizika povezanih s opasnošću od sudara sa svemirskim otpadom.

2.3 U Komunikaciji se također određuje zakonski okvir programa te shema njegovog financiranja za razdoblje 2014.-2020.

2.4 Komunikaciji je priloženo izvješće⁽¹⁾ u kojem se konkretno raspravlja o pet shema financiranja i upravljanja programom, uključujući značajke, troškove i koristi svakog od njih.

2.5 Samome legislativnom tekstu prethodi izvješće u kojem se pruža pozadina teksta.

2.6 Okvirni sveobuhvatni doprinos Unije za provedbu SST-a za razdoblje 2014.-2020. iznosi 70 milijuna eura.

2.7 Time bi se iznosom pokrili troškovi djelovanja senzora koje koriste države članice, obično njihove vojne strukture, i sustava za upozoravanje temeljenog na podacima koje pružaju države članice i kojim upravlja Satelitski centar Europske unije.

2.8 Sudjelovanje u programu je fakultativno i države koje sudjeluju moraju posjedovati senzore (teleskope ili radare) koji su već u upotrebi i potrebne tehničke i ljudske resurse ili prikladne kompetencije u području obrade podataka.

2.9 Prema sažetku ocjene učinka priloženom uz prijedlog, najmanji trošak u vezi s događajima povezanim sa sudarima svemirskih otpadaka s operativnim europskim satelitima iznosio bi 140 milijuna eura godišnje u Europi, s procijenjenim rastom do 210 milijuna eura, s obzirom na predviđeni rast usluga u vezi s satelitskim sektorom od 50 % u narednim godinama. Navedeni iznosi predstavljaju vrlo opreznu procjenu i ne uzimaju u obzir gubitke "na tlu", tj. financijske gubitke zbog prekida usluga koje se oslanjaju na satelitske podatke.

2.10 Važno je napomenuti da skoro sav spomenuti gubitak nije rezultat toliko materijalnog gubitka satelita, koliko skraćanja njegovog operativnog životnog vijeka, što je posljedica manevara za izbjegavanje sudara.

2.11 Iako brojne države članice trenutno posjeduju vlastitu službu za nadzor, Komisija smatra da je uključenost EU-a nužna kako bi se sakupila sredstva potrebna za financiranje projekta, odredili načini upravljanja i politika u vezi s podacima te kako bi se jamčilo koordinirano korištenje postojećih i budućih kapaciteta.

2.12 Danas američka mreža za nadzor u svemiru, *Space Surveillance Network (SSN)*, kojom upravlja ministarstvo obrane SAD-a, predstavlja referentnu točku za sve službe za upozoravanje. U tome se kontekstu suradnja između EU-a i SAD-a, temeljena na besplatnom pružanju podataka SAD-a, smatra nedovoljnom, budući da ti podaci nisu dovoljno precizni te EU ne može kontrolirati njihovo upravljanje.

2.13 Stoga bi uspostavljanje ove usluge bilo u suglasnosti sa strategijom za neovisnost Europe u područjima koja se smatraju kritičnima te osobito u pristupu svemiru.

2.14 Procjenjuje se da u Europi trenutno 65 % senzora za satelite u niskoj Zemljinoj orbiti potpuno ili djelomično nadziru institucije nacionalne obrane⁽²⁾.

2.15 Europska svemirska agencija se ne smatra odgovarajućom agencijom za provedbu programa te vrste, budući da nije opremljena za postupanje s povjerljivim podacima, kao što su podaci dobiveni od senzora kojima upravljaju vojne strukture.

⁽¹⁾ Radni dokument službi Komisije Impact Assessment [Ocjena učinaka], SWD(2013) 55 final.

⁽²⁾ Study on Capability Gaps concerning Space Situational Awareness, ONERA, 2007.

2.16 Tijelo Europske unije koje bi se trebalo baviti operativnim aktivnostima usklađivanja jest Satelitski centar Europske unije. Radi se o agenciji EU-a uspostavljenoj zajedničkom akcijom Vijeća od 20. srpnja 2001. koja civilnim i vojnim korisnicima pruža proizvode i usluge različitog stupnja povjerljivosti, dobivene analizom satelitskih snimaka Zemlje. Satelitski centar bi mogao olakšati pružanje usluga SST-a i sudjelovao bi (u suradnji s uključenim državama članicama) u uspostavljanju i djelovanju sustava SST-a, što je jedan od ciljeva programa podrške SST-u. Trenutno, međutim, statut ovog tijela ne predviđa nikakvu intervenciju u području SST-a.

2.17 Predviđa se da će za upravljanje ovim programom biti potrebno 50 zaposlenika (uključujući ljudske resurse koje na raspolaganje stavljaju zemlje članice, Satelitski centar i Komisija).

3. Opće napomene

3.1 EGSO smatra da ovaj prijedlog ne predviđa stvaranje dovoljnog broja instrumenata i kompetencija na europskoj razini za prikupljanje i analizu podataka, zbog čega bi se, po završetku petogodišnjeg razdoblja financiranja ovoga programa Europa našla u jednakoj situaciji kao i 5 godina ranije te bi vjerojatno morala obnoviti ovaj sporazum kako bi osigurala neprekidno pružanje podataka od strane obrambenih struktura država koje sudjeluju u programu.

3.2 Za predloženo financiranje od 70 milijuna eura nisu određeni kriteriji za nacionalne strukture u pogledu raspoloživosti, kvalitete i brzine pružanja podataka. Stoga je teško odrediti kriterije za ocjenu pružene usluge. To će biti moguće tek kada Komisija izda provedbene akte koje će biti potrebno izraditi.

3.3 Države članice smatraju da ESA ne pruža dovoljno jamstva za postupanje s osjetljivim podacima, kojima bi se, stoga, trebao baviti Svemirski centar. Međutim, napominje se da pojedinačne države, one koje posjeduju službe za nadzor i utvrđivanje lokacije (kao što su Ujedinjena Kraljevina, Francuska i Njemačka) to ostvaruju u sklopu suradnje između svemirskih i obrambenih agencija, na temelju čega se može zaključiti da je u praksi model suradnje među svemirskim i obrambenim agencijama uistinu učinkovit. Stoga nije jasno zašto je ESA isključena iz takvog programa usluga, uzimajući u obzir da već sudjeluje u globalnoj usluzi upozoravanja o svemirskim nesrećama i nesrećama velikih razmjera te njihovo nadilaženje, pod nazivom Međunarodna povelja o svemirskim i velikim nesrećama, *International Charter on Space and Major Disasters*.

3.4 Program SST jedan je od tri elementa pripremnog programa svijest o situaciji u svemiru (*Space Situational Awareness, SSA*), koji ESA provodi u pretpripreмноj fazi od 2009. g.

3.5 Proračun za ESA-in pripremní program SSA iznosio je 55 milijuna eura. Povezanost između ova dva programa nije jasna. Povrh svega, nije jasno kako bi ovoj službi trebalo pridružiti analognu službu koja bi stvarala i upravljala upozorenjima o rizicima u vezi sa Sunčevom aktivnošću.

3.6 Korisno je usporediti ozbiljnost štete koju uzrokuju otpaci s štetom koju uzrokuje geomagnetska aktivnost Sunca. Prema studiji američke Nacionalne uprave za oceane i atmosferu (NOAA) ⁽³⁾, financijski gubitci koji su posljedica utjecaja solarnih oluja na satelitske infrastrukture golemih su razmjera. Godine 2003. intenzivna Sunčeva aktivnost uništila je ADEOS-2, japanski satelit u vrijednosti od 640 milijuna dolara. Magnetska oluja koja se dogodila 1997. godine dovela je do gubitka telekomunikacijskog satelita Telstar čija je vrijednost iznosila 270 milijuna dolara, dok je 1989. g. također magnetska oluja prouzročila devetosatni *black-out* u području Kanade, uz procijenjenu štetu od 6 milijardi dolara.

3.7 Procjenjuje se da bi sunčana superoluja (*solar superstorm*), kao što je ona koja se dogodila 1859. g. danas, samo za oštećenja geostacionarnih satelita, prouzročila štetu od 30 milijardi dolara, dok bi štete nanesele električnoj mreži taj iznos povisile na 1 do 2 trilijuna dolara, a za potpuni funkcionalni oporavak trebalo bi 4 do 10 godina ⁽⁴⁾.

3.8 Razina rizika koji proizlazi iz Sunčeve aktivnosti u najmanju je ruku jednaka koju prouzrokuju otpaci. Stoga se smatra da bi se njima trebalo baviti zajedno, kao što je predviđeno na Konferenciji u Madridu u ožujku 2011. Međutim, Komunikacija ne objašnjava tko će uspostaviti operativnu službu za upozoravanje o Sunčevoj aktivnosti.

3.9 EGSO smatra da bi prijedlog trebao uzeti u obzir zaštitu europskih svemirskih infrastrukture, uključujući dodatnu aktivnost usmjerenu na praćenje svemirskih meteoroloških pojava, *Space Weather*, i vremena potrebnog za izvedbu i integraciju ta dva sustava.

4. Posebne napomene

4.1 Članak 5. stavak 2. ne predviđa stvaranje novih kapaciteta, već ograničavanje na ponovno korištenje postojećih kapaciteta država članica. Međutim, u 2. poglavlju memoranduma se izričito napominje da postojeći kapaciteti nisu dovoljni. Stoga nije posve jasno koju se vrstu sustava želi detaljno izraditi, također u vezi s 5 shema navedenih u povezanom izvješću (*Impact Assessment*).

4.2 Tehničke značajke ovog sustava nisu jasno određene. Opisani su njegovi ciljevi, ali je određivanje o tome od čega bi se trebao sastojati odgođeno za raspravu između država.

⁽³⁾ Value of a Weather-Ready Nation, 2011, NOAA.

⁽⁴⁾ Vidi: National Research Council. (2008), Severe Space Weather Events. Understanding Societal and Economic Impacts: A Workshop Report. Washington, DC, The National Academies Press.

4.3 Povezanost između civilne i vojne uporabe. Sustav je izrađen kao civilan. Ipak, većina informacija vojnog je porijekla. Ne postoje kriteriji niti određeni protokol koji bi obvezao vojnu stranu na pružanje tih informacija civilnoj strani. I ovdje, u dokumentu, definiranje problema odgađa se za budućnost.

4.4 Odnos između država članica i EU-a. Prijedlog navodi da se svi senzori nalaze u posjedu država članica i da tako mora ostati. Čini se da ne postoje određeni kriteriji koji bi jamčili minimalnu razinu razmjene podataka i informacija.

4.5 Definicija usluge Nije izričito navedena u prijedlogu. Stoga nije moguće procijeniti je li ona dovoljna za projekte u okviru programa.

4.6 U rezoluciji od 26. rujna 2008., *Taking forward the European Space Policy*, Vijeće naglašava potrebu za "razvijanjem

kompetencija za ispunjavanje potreba europskih korisnika za sveobuhvatnu svijest o svemirskome okolišu".

4.7 Važno je nastaviti razvijati kako program SST, tako i trenutne programe SSA.

4.8 Pokazatelji rezultata i učinka iz točke 1.4.4 tautološki su, jer pružaju nedovoljno podataka za naknadnu procjenu učinkovitosti programa u operativnom smislu.

4.9 Osim definicije upravljanja, operativni model sustava nije jasno definiran.

Države članice nisu obvezne sudjelovati u programu. Kolika je najniža osnova za djelovanje ove usluge?

U Bruxellesu, 10. srpnja 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE
